

Запорізька державна інженерна академія в умовах подальшої демократизації суспільства та приєднання до європейської вищої школи 2003–2009 рр.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Будівництво нафтогону Одеса – Броди, повномасштабне виробництво „Ланосів” на заводі „АвтоЗАЗ”. Початок будівництва моста через Дніпро в Запоріжжі, історико-культурного комплексу „Запорізька Січ”. Пенсійна реформа в Україні. 2004 р. - найбільше зростання промислового виробництва України серед країн СНД. Політична криза. Помаранчева революція в Україні. Всесвітній економічний форум у Давосі. Ухвала Верховною Радою змін до Конституції України. Політична реформа. Святкування 60-річчя Перемоги в Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.

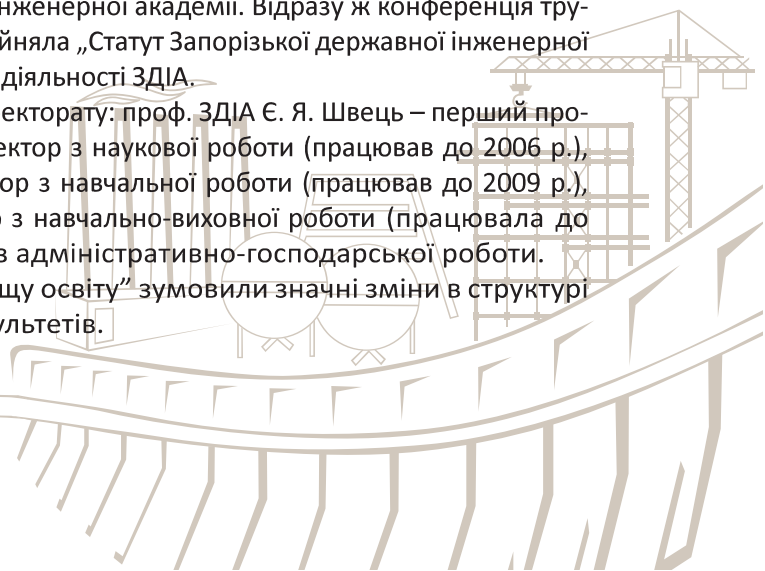
IV Всесвітній форум українців у Києві. Вхідження України до європейського освітянського простору відповідно до вимог Болонського процесу. Запорізька державна інженерна академія – активний учасник модернізації освіти в контексті Болонського процесу.

Важливий етап розвитку вищої школи розпочався навесні 2002 р. після того, як набрав чинності Закон України „Про вищу освіту”. Цей Закон встановив правові, організаційні, фінансові та інші засади функціонування системи вищої освіти. На законодавчому рівні були визначені мета й головні завдання діяльності вищих навчальних закладів, а також принципи управління закладами освіти.

Влітку 2003 р. новообраний склад конференції трудового колективу ЗДІА вперше в історії академії обрав претендента на посаду ректора. На засіданні 06.06.2003 р. конференція рекомендувала на посаду ректора кандидатуру завідувача кафедри програмного забезпечення автоматизованих систем, доктора фізико-математичних наук, професора Володимира Івановича Пожуєва. Міністерство освіти та науки погодилось з вибором колективу і наказом Міністра від 09.06.2003 р. № 607-к В. І. Пожуєва було призначено на посаду ректора Запорізької державної інженерної академії. Відразу ж конференція трудового колективу 25 червня 2003 р. прийняла „Статут Запорізької державної інженерної академії”, який регламентує всі аспекти діяльності ЗДІА.

Було сформовано й новий склад ректорату: проф. ЗДІА Є. Я. Швець – перший проректор, проф. А. В. Переверзєв – проректор з наукової роботи (працював до 2006 р.), проф. ЗДІА С. С. Кудієвський – проректор з навчальної роботи (працював до 2009 р.), проф. ЗДІА Н. К. Желябіна – проректор з навчально-виховної роботи (працювала до 2009 р.), В. І. Баранець – проректор з адміністративно-господарської роботи.

Вимоги Закону України „Про вищу освіту” зумовили значні зміни в структурі академії, насамперед – на рівні факультетів.

Засідання ректорату ЗДІА

До складу академії входить два коледжі – металургійний та гідроенергетичний. Ліцензія надає коледжам право на провадження освітньої діяльності з підготовки молодших спеціалістів за 16-ма спеціальностями з 10-ти напрямів. Обидва коледжі – навчальні заклади першого рівня акредитації. Всі спеціальності коледжів ліцензовано й акредитовано за першим рівнем; випусникам присвоюється кваліфікація молодшого спеціаліста.

Академія здійснювала підготовку фахівців за 10 напрямками з 19 спеціальностей, контингент студентів денної та заочної форм навчання складав понад 13,5 тис. осіб без врахування коледжів.

Ступеневу підготовку фахівців за освітньокваліфікаційними рівнями „бакалавр”, „спеціаліст” і „магістр” в Україні запроваджено з 1996 р.; при цьому підготовку магістрів мали право здійснювати тільки ВНЗ четвертого рівня акредитації. Проте за наслідками атестації, яку пройшла академія в 1999–2000 рр., лише 9 з 19 спеціальностей отримали сертифікати про акредитацію за найвищим четвертим рівнем. З цього випливало, що готувати магістрів академія мала право саме за тими 9 спеціальностями. Тому період з 2003 р. до 2005 р. був періодом дуже напруженої роботи колективу над вирішенням проблем, пов'язаних з процедурами ліцензування та акредитації. В результаті вже влітку 2005 р. 17 спеціальностей з 19 були акредитовані за четвертим рівнем, а в жовтні 2005 р. академію в цілому було повторно акредитовано за четвертим рівнем.

У 2007 р. були акредитовані за четвертим рівнем ще дві спеціальності: „Енергетичний менеджмент” і „Гідроенергетика”. Таким чином, на початок

Вже на початок 2003–2004 н.р. було сформовано 8 факультетів за базовими напрямками і спеціальностями: металургійний, механіко-технологічний, інформаційних технологій, будівництва та водних ресурсів, електроніки та електронних технологій, енергетики та енергозбереження, економіки підприємства, менеджменту та фінансів. До організаційної структури навчальних підрозділів увійшли також факультети післядипломної освіти й довузівської підготовки.

На факультеті післядипломної освіти

2007–2008 н.р. академія повністю була готова до переходу до двоступеневої системи підготовки фахівців за схемою „бакалавр-магістр”, яка є одним з найсуттєвіших кроків України до європейського освітнього простору.

Важливим кроком на шляху до реального підвищення якості підготовки фахівців було запровадження в ЗДІА кредитно-модульної системи організації навчального процесу як першого етапу на шляху до виконання програми приєднання до європейського освітнього простору за концепцією Болонського процесу.

У 2005–2006 н.р. в академії була впроваджена напівсеместрова схема організації навчального процесу; однією з передумов її впровадження був поділ навчальних дисциплін семестру в межах напівсеместрів, завдяки чому суттєво зменшується кількість дисциплін, які вивчаються студентами одночасно.

Рейтинговий бал було введено як інтегральну оцінку результатів усіх видів навчальної діяльності студента.

Досить плідно працюють науковці та педагоги академії над створенням підручників та навчальних посібників з грифом МОНУ – за 2003–2008 рр. їх видано понад 50.

Також впроваджено тестування як відносно нову форму поточного контролю. В академії вже багато років ведуться розробки зі створення так званих “оболонки” для проведення тестувань. Ці роботи зосереджені на кафедрі програмного забезпечення автоматизованих систем та в навчальній лабораторії відділу інноваційних навчальних технологій.

Значним стимулом до впровадження в навчальний процес академії модульно-рейтингової та кредитно-модульної організації навчання є проведення на базі ЗДІА традиційних Всеукраїнських науково-практичних конференцій, присвячених реалізації різних аспектів Болонського процесу, іншим проблемам підвищення якості підготовки фахівців. У роботі конференцій беруть участь представники ВНЗ багатьох регіонів України, Києва, Мінська, Москви. Прийняті на цих конференціях рекомендації розкривають ряд важливих і актуальних практичних питань сучасних науково-педагогічних технологій навчання.

Важливим етапом на шляху реального підвищення якості підготовки випускників ЗДІА була розробка та впровадження в навчальний процес таких суттєвих елементів кредитно-модульної системи, як інформаційні пакети спеціальностей (напрямів підготовки), індивідуальні навчальні плани студентів, модульні навчальні (облікові) картки студентів.

Підвищенню ефективності самостійної роботи студентів та рівня організованості їх поточної навчальної роботи, безумовно, сприяло впровадження індивідуальних навчальних планів. Такі плани за завданням керівництва академії, було розроблено

Майбутні будівельники в лабораторії

відділом інноваційних навчальних технологій та навчальним відділом напередодні 2006–2007 н.р. Студенти отримали всю необхідну інформацію щодо змісту усіх залікових модулів дисциплін (для кожного напівсеместру), обсягу відповідної аудиторної та самостійної роботи, форм поточного та підсумкового контролю і термінів їх проведення.

Індивідуальним навчальним планом студента передбачається (для певного напрямку підготовки та відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня) можливість індивідуального вибору дисциплін з дотриманням послідовності їх вивчення згідно зі структурно-логічною схемою підготовки фахівців.

Об'єднаними зусиллями випускових кафедр, навчального відділу та відділу інноваційних навчальних технологій були сформовані кредитні індивідуальні навчальні плани (фактично нові залікові книжки з віддрукованими даними щодо обсягу та змісту всіх змістових модулів дисциплін, практик і дипломування) на весь період навчання для майбутніх бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

У лютому 2008 р. ректоратом було затверджено календарний план розробки системи менеджменту якості вищої освіти у ЗДІА. Фактично, це 5-річний план конкретних дій зі створення систем якості на всіх виконавчих рівнях (від ректорату до факультетів, відділів, кафедр і кожного викладача) та в усіх навчально-виробничих процесах (організації навчального процесу, наукової та науково-дослідної роботи, підготовки та перепідготовки кадрів, навчально-методичної та організаційної роботи, організації виховного процесу та студентського самоврядування, регіональних, міжрегіональних та міжнародних зв'язків).

Ректорат постійно приділяє значну увагу збереженню та зміцненню матеріально-технічної бази. Підтримка в належному стані будівель та споруд потребує чималих матеріальних та фінансових витрат; в 2003–2007 рр., наприклад, на проведення капітальних та поточних ремонтів було витрачено 6 млн 900 тис. грн. Значно розширюється та оновлюється комп'ютерний парк кафедр та інформаційно-обчислювального центру. Продовжує розвиватися соціальна інфраструктура.

Реформування освіти у світлі Болонського процесу торкається всіх сторін діяльності ВНЗ, у тому числі й бібліотечного обслуговування. У 2003–2007 рр. суттєво змінилася структура бібліотеки: з'явилися нові відділи, відкрилися дві читальні зали, збільшився штат працівників, автоматизовані всі основні технологічні процеси.

Республіканська конференція з питань Болонського процесу. Виступає ректор ЗДІА В. І. Пожуєв

Мер міста Запоріжжя Є. Г. Карташов вручає сертифікати іменних стипендій кращим студентам

У концепції Державної програми розвитку освіти на 2006–2010 рр. зазначається, що “розвиток суспільства базується на єдності освіти і науки, що є основою розвитку системи освіти, дієвим фактором реформування суспільства”. У сучасних умовах вищі навчальні заклади займаються не тільки освітньою діяльністю, а й являють собою регіональні науково-дослідні центри. Запорізька державна інженерна академія розташована у великому промисловому регіоні, що зумовлює широкий спектр наукових досліджень.

Щорічно на кафедрах та в 5 спеціалізованих науково-дослідних лабораторіях виконуються науково-дослідні роботи за держзамовленням та за госпдоговорами. Загальний обсяг фінансування НДР зростає і в 2007 р. склав 1195,2 тис.грн., з них 495,5 тис.грн. за рахунок коштів держбюджету.

За останні 5 років отримано 64 патенти на корисні моделі. Кількість охоронних документів зростає щорічно: з 8 патентів (2004 р.) до 18 (2007 р.). З метою активізації наукової діяльності були розроблені та затверджені „Положення про стимулювання наукової діяльності”, „Положення про організацію науково-дослідної діяльності студентів і магістрантів”, „Положення про проведення щорічного конкурсу на кращу кафедру ЗДІА з організації науково-дослідної діяльності”. Згідно з „Положенням ...” кафедри-переможці отримують кошти на придбання наукового обладнання.

Щорічно в академії проводиться конкурс на кращого вченого року з нагородженням переможців. Продовжують друкуватися фахові збірники наукових праць ЗДІА “Металургія” (2 збірники/рік) та “Гуманітарний вісник ЗДІА” (4 збірники/рік).

За результатами наукових досліджень з 2003 р. по 2007 р. видано 54 наукові монографії (лише в 2007 р. – 21 монографія), 172 навчальні посібники, 313 статей і 1270 тез доповідей.

Завдяки науковій активності провідних вчених в академії щорічно проводиться 6–8 конференцій Всеукраїнського та міжнародного рівня. Щорічно академія бере участь щонайменше в 3 національних виставках. Зокрема, у 2006 році на 7 виставках було представлено 117 експонатів, у 2007 р. на 8 виставках – 159 експонатів.

В академії сформована й досить успішно діє комплексна система організації та підвищення ефективності науково-технічної творчості студентів.

Частина найбільш активних та обдарованих студентів залучена до виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт з оплатою праці. За 5 років до виконання НДДКР з оплатою на термін понад 8 місяців було залучено 67 студентів.

До наукової роботи студенти академії залучаються з перших курсів навчання. Спочатку – це участь в олімпіадах, предметних та фахових, у конкурсах, участь у виконанні

Зал каталогів бібліотеки

науково-дослідних робіт кафедри або проведення самостійних досліджень під керівництвом викладачів. Значна увага приділяється реальному курсовому та дипломному проектуванню на замовлення підприємств з подальшим впровадженням розробок у виробництво.

Розвитку творчих здібностей студентів, розширенню їх світогляду, посиленню зацікавленості в наукових пошуках сприяють навчальні курси “Вступ до спеціальності”, “Основи наукових досліджень і техніка експерименту”, “Основи наукової технічної творчості”, „Патентознавство” та з питань захисту інтелектуальної власності, що викладаються студентам академії, починаючи з перших семестрів.

Академія бере активну участь у проведенні Всеукраїнської студентської олімпіади. У 2006–2007 н.р., наприклад, у I етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з 15 навчальних та 15 фахових дисциплін взяли участь 2047 студентів денного відділення академії, з них у II етапі брали участь 45 студентів. У 2007 р. 23 студенти академії показали високий рівень підготовки, компетентності, кмітливості та отримали заслужене визнання оргкомітетів олімпіад.

Стало традицією брати активну участь у Фестивалі науки, який щорічно проводиться під егідою МОНУ та НАНУ. Тільки в 2007 році 47 студентів академії в Києві, Харкові, Севастополі, Рівному, Одесі, Дніпропетровську, Донецьку, Дніпродзержинську представили розробками. Студенти академії здобули призові місця, почесні грамоти, дипломи першого та другого ступенів.

Щорічно проводяться науково-технічні конференції студентів, магістрантів, аспірантів і викладачів ЗДІА. Кількість наукових доповідей за участю студентів зростає. Так, у 2004 р. на наукову конференцію ЗДІА було представлено 265 доповідей, з них 210 виконано самостійно студентами, а в 2007 р. – 740 доповідей, з них 629 самостійних. Студентами опубліковано 29 статей у фахових виданнях, з них 15 – самостійно, отримано 5 дипломів переможців на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

Абонемент навчальної літератури

Професор І. Ф. Червоний з докторантом С. Г. Єгоровим (в центрі) та аспірантом Р. Н. Волярем

Організація інноваційної та науково-технічної діяльності базується на створенні та підтримці діяльності науково-дослідних лабораторій, зокрема лабораторії соціологічних досліджень, лабораторії нелінійно-оптичних перетворювачів частоти та ін. Перспективним напрямом вважається створення в академії спеціалізованих лабораторій, у яких накопичений науково-технічний потенціал використовується для конкретної виробничої діяльності. До таких спеціалізованих лабораторій належать: лабораторія з обстеження виробничих конструкцій будівель та споруд і

розробки проектної документації з їх підсилення та ліквідації аварійного стану (лабораторія “Проектування будівництва, експлуатації будівель, споруд та інженерних мереж”, науковий керівник – проф. ЗДІА В. А. Банах).

Навчальний процес і наукову діяльність забезпечують 422 науково-педагогічних працівники, з них 24 доктори наук та 180 кандидатів наук.

Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів через навчання в аспірантурі та шляхом прикріплення до ЗДІА здобувачів для підготовки та написання дисертацій проводиться на цей час за шістьма галузями наук та 16 спеціальностями.

Через аспірантуру за останні 5 років здійснили підготовку 257 аспірантів, з них 136 з відривом від виробництва й 121 без відриву від виробництва, в тому числі 47 на умовах контракту та 35 здобувачів. Значна увага приділяється оптимізації навчання. Регулярно на засіданнях ректорату та вченої ради порушується питання ефективності підготовки аспірантів. Перед науковими керівниками було поставлено завдання вчасного захисту дисертацій, при формуванні плану прийому враховувати наукові навички та доробок кожного претендента на місце в аспірантурі.

В академії функціонує докторантура, яка забезпечує підготовку докторів технічних та економічних наук за спеціальностями: металургія чорних і кольорових металів та спеціальних сплавів, економіка та управління підприємствами, технічна теплофізика та промислова теплоенергетика.

З червня 2003 р. до квітня 2008 р. співробітниками академії та фахівцями, підготовленими через аспірантуру та докторантуру ЗДІА, було захищено 6 докторських (В. М. Порохня, І. Є. Таланін,

Засідання Вченої ради ЗДІА

На науково-технічній конференції

докторських та кандидатських дисертацій, стажування, навчання в аспірантурі та в докторантурі, навчання на ФПО; практикуються перехід на посаду наукового співробітника та творчі відпустки.

Стажування відбувається як без відриву від виробництва, так і з відривом від виробництва. Крім того, для підвищення кваліфікації молодих викладачів на базі академії діє науково-педагогічний семінар, головна мета цього семінару – підвищення кваліфікації молодих викладачів та прискорення їх адаптації до умов роботи у вищій школі.

Викладачі академії у своїй роботі використовують загальнопедагогічний принцип, проголошений у Державній національній програмі “Освіта (Україна XXI століття)”, а саме: єдність процесів навчання і виховання.

Виховний процес у Запорізькій державній інженерній академії постійно вдосконалюється і оновлюється відповідно до змін у суспільному житті нашої країни. Професорсько-викладацький склад, адміністрація академії докладають чимало зусиль, щоб сформувати у молоді такі риси громадянина української держави, як національна свідомість, патріотизм і моральність, художньо-естетична освіченість, трудова, правова, фізична та екологічна культура.

У виховній роботі важливе значення має яскрава особистість педагога. Ректор академії професор В. І. Пожуєв, декани факультетів та провідні викладачі постійно проводять зустрічі зі студентами; під час таких зустрічей у неформальній обстановці відбувається змістовна розмова про проблеми, що хвилюють студентів. Це дає змогу вносити певні корективи в навчально-виховний процес.

І. Г. Яковлева, А. М. Ткаченко, Т. В. Критська, О. Д. Шамровський) та 49 кандидатських дисертацій з них випускниками аспірантури академії – 42.

У ЗДІА успішно працює спеціалізована вчена рада по захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю 05.16.02 – Металургія чорних і кольорових металів та спеціальних сплавів.

Підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів відбувається через підготовку

Лабораторні дослідження моделі гідроагрегата

Екологічна конференція

досконалого освоєння навчального матеріалу, становлення їх як висококваліфікованих спеціалістів.

Важливе місце у виховній роботі належить інституту кураторства. Діяльність куратора академічної групи здійснюється на підставі “Положення про інститут кураторів у системі кредитно-модульної організації навчального процесу ЗДІА”. Зміст діяльності кураторів академічних груп визначається планами організаційно-виховної роботи академії та індивідуальними планами роботи викладача.

Одним з пріоритетних завдань в академії є демократизація управління освітньою діяльністю, перехід від авторитарних методів впливу викладача на студентський колектив до демократичних, що передбачають розвиток студентського самоврядування. Залучення та безпосередня активна участь студентів в житті та діяльності академії здійснюється через органи студентського самоврядування.

Студентський сенат ЗДІА – одна з перших організацій студентського самоврядування в Запорізькій області, яка має солідний досвід розвитку різних форм і напрямків своєї діяльності – навчального, наукового, волонтерського, культурного, спортивного, з працевлаштування студентів і користується високим авторитетом серед студентських громад регіону та всієї України.

Студентська рада гуртожитків ЗДІА функціонує з метою вдосконалення організаційно-виховної роботи у гуртожитку, забезпечує виконання студентами-мешканцями своїх обов'язків, захисту їх прав і сприяння гармонійному розвитку особистості.

На виховання студентів значний вплив мають постійні зустрічі з керівництвом міста, області, з народними депутатами. Частими гостями студентства академії є мер м. Запоріжжя Є. Г. Карташов, заступник голови Запорізької обласної державної адміністрації М. О. Фролов, голова Запорізької обласної Ради О. С. Нефьодов та ін.

Іменні стипендії мера м. Запоріжжя, Верховної Ради, Кабінету міністрів та президента України – дієвий стимул для заохочення студентів до

Засідання спеціалізованої Вченої ради ЗДІА зі спеціальності “Металургія чорних і кольорових металів та спеціальних сплавів”. Докторську дисертацію захищає доцент ЗДІА Т. В. Критська

Святкування дня всіх закоханих

У виховному процесі важливе значення має робота клубів ЗДІА. Продовжують успішно функціонувати Філософський та Політичний клуби. Дедалі популярнішим стає Клуб бухгалтерів.

Для розвитку студентської творчості створений студентський центр мистецтв "Port-Arte". Він об'єднує різні види мистецтв, які знайшли втілення в таких колективах: ансамбль хореографічних мініатюр, ансамбль сучасного танцю (хіп-хоп), шоу-балет, ансамбль бального танцю, степ-денс (чечітка), вокальна студія, СТЕМ, театральна студія, команда клубу веселих та кмітливих, група фольклорної пісні, рок-група. За 2003–2009 рр. було проведено понад 60 культурно-масових і видовищних заходів.

Для спортивного та фізичного дозвілля студентської молоді постійно функціонують спортивні клуби і секції: гирьовий, атлетичної гімнастики, аеробіки, спортивний клуб „Альянс”; періодично проводяться студентські спартакіади з баскетболу, волейболу, гандболу, міні-футболу та інших видів спорту.

Засідання Філософського клубу веде завідувач кафедри філософії та політології В. С. Калюжний

Засідання студентського Клубу бухгалтерів

Ректорат приділяє значну увагу фізичному вихованню студентів під час навчального процесу. Заняття з фізичного виховання студентів проводяться на перших двох курсах по чотири години на тиждень. На старших курсах фізична підготовка здійснюється факультативно в численних спортивних секціях.

З 2005 р. в академії відродився чоловічий гандбол. У 2006 р. команда

Виступають студенти – учасники студентського центру мистецтва "Port –Arte"

Виступ студентів на щорічному Балі аеробіки

виступала в першій лізі чемпіонату України, а в 2007 р. посіла третє місце у вищій лізі чемпіонату України. Жіноча волейбольна команда ЗДІА, яка виступає в вищому ешелоні волейболу України (суперліга), в сезонах 2003–2004 рр. та 2004–2005 рр. виборола срібні медалі чемпіонату України.

Баскетбольна команда академії, починаючи з 2005 р., тричі поспіль завойовує бронзові медалі чемпіонату України серед аматорських команд. Певні успіхи є і в команді ЗДІА з аеробіки.

Для викладачів працюють чотири оздоровчі секції: волейболу, міні-футболу, аеробіки, бадмінтону. Кафедра фізичного виховання та спортивний клуб проводять турніри з різних видів спорту в тому числі турніри присвячені Новому року, 8-му Березня, Дню захисника Вітчизни.

На честь першого ректора академії Ю. М. Потебні засновано щорічний спортивний турнір академії, в якому також беруть участь команди з Росії та Білорусі.

В академії постійно піклуються про оздоровлення, відпочинок, лікування співробітників та студентів. Протягом 2003–2007 рр. отримали путівки в санаторій-профілакторій ЗДІА 4062 студента, 1326 співробітників. Крім того, в цей період 79 осіб пройшли курс лікування в санаторіях України, 548 родин відпочили на базі відпочинку „Монтажник” (сміт Кириліка).

Не залишаються поза увагою ветерани війни, праці та ветерани академії; їм надається всіляка матеріальна допомога,

Ветерани в Політичному клубі академії

*Ветеран академії
А. Н. Нестеренко – начальник загального відділу,
в академії з 1981 р.*

можливість лікування в оздоровчих закладах, урочисто відзначаються ювілейні дати кафедр, факультетів, заслужених педагогів та співробітників.

Запорізька державна інженерна академія на сучасному етапі відповідає потребам молоді та вимогам внутрішнього ринку праці, сприяє усуненню перешкод, які уповільнюють адаптацію молоді до соціально орієнтованої ринкової економіки, інтеграції у європейський освітній простір, розробки відповідно до європейських стандартів наукового та методичного забезпечення усіх ланок освіти. Основне завдання кожного вищого навчального закладу – формування інтелектуального ресурсу держави. Нині Запорізька державна інженерна академія своїм науковими розробками та інноваційними технологіями навчання здійснює вагомий внесок у кадрове забезпечення реалізації політики соціально-економічного зростання України.

*Святкування 40-річчя кафедри прикладної та будівельної механіки та 80-річчя професора
В. С. Гавриша, завідувача кафедри, 2007 рік*